

Od samego początku Kościół wykorzystywał sztukę jako środek przekazu prawd wiary. Jednym z najbardziej imponujących artystycznych wyrazów tradycyjnego katolicyzmu jest **retabulum**, majestatyczna struktura zdobiąca ołtarze kościołów i katedr, która przekazuje wielkość Boga i bogactwo doktryny chrześcijańskiej.

W tym artykule przyjrzymy się **pochodzeniu, symbolice, teologicznemu znaczeniu i duchowej wartości retabulum**, zastanawiając się, jak ten element tradycji katolickiej może pomóc nam dzisiaj pogłębiać naszą relację z Bogiem.

1. Retabulum: Most między Niebem a Ziemią

Termin „retabulum” pochodzi z łaciny *retro tabula*, co oznacza „za stołem”, odnosząc się do jego tradycyjnego umiejscowienia za ołtarzem. Te struktury, często wykonane z rzeźbionego drewna, kamienia lub metali szlachetnych, były używane od średniowiecza do ozdabiania głównego ołtarza i oferowania wiernym wizualnej katechezy.

Retabulum to jednak **nie tylko ozdoba, ale okno na boską tajemnicę**. Jego główną funkcją jest podniesienie ducha i serca ku Bogu poprzez przedstawianie scen biblijnych, wizerunków Chrystusa, Najświętszej Maryi Panny i świętych. Kontemplacja retabulum pozwala wiernym doświadczyć tego, co wyraża Psalm 27,4:

„O jedno proszę Pana, tego poszukuję: abym mógł przebywać w domu Pańskim przez wszystkie dni mego życia, abym mógł oglądać piękno Pana i wpatrywać się w Jego świątynię.” (Ps 27,4)

2. Struktura i Elementy Retabulum

Retabula są zazwyczaj podzielone na kilka poziomów i sekcji, z których każda ma głębokie duchowe znaczenie:

A) Predella lub Podstawa

Dolna część retabulum, znajdująca się bezpośrednio nad ołtarzem, często przedstawia sceny Męki Chrystusa lub Ostatniej Wieczerzy, przypominając nam, że ołtarz jest miejscem ofiary eucharystycznej.

B) Część Centralna

Jest to najbardziej widoczna i centralna część retabulum, gdzie umieszczone są główne wizerunki. W centrum zazwyczaj znajduje się obraz Chrystusa, Maryi lub świętego patrona kościoła. Wokół tej głównej figury znajdują się sceny z życia Chrystusa lub ważne epizody z Pisma Świętego.

C) Górna Część lub Zwieńczenie

Górna część często przedstawia chwałę niebieską. Można tam zobaczyć wizerunek Boga Ojca, gołębicę symbolizującą Ducha Świętego lub aniołów oddających chwałę Bogu. Ta kompozycja przypomina o hierarchii niebieskiej i powołaniu do życia wiecznego.

D) Kolumny i Dekoracje

Kolumny i zdobienia otaczające wizerunki mają funkcję teologiczną: **symbolizują stabilność i trwałość wiary**. W barokowych retabulach złote i dynamiczne formy wywołują wrażenie niebiańskiej chwały.

3. Teologiczna Funkcja Retabulum

Retabulum nie jest jedynie dekoracją, ale narzędziem **ewangelizacji i kontemplacji duchowej**. Jego znaczenie teologiczne opiera się na kilku aspektach:

A) Wizualna Katecheza

Przez wieki, gdy większość wiernych była analfabetami, retabula pełniły funkcję „Biblii ubogich”, ucząc historii zbawienia poprzez obrazy. Nawet dzisiaj pozostają one skutecznym środkiem pogłębiania wiary.

B) Odbicie Tajemnicy Liturgii

Msza Święta to ponowienie odkupieńczej ofiary Chrystusa. Retabulum, poprzez swoją hierarchiczną strukturę i ukierunkowanie na ołtarz, przypomina nam, że Eucharystia jest bramą do Nieba, a Chrystus jest w centrum wszystkiego.

C) Zaproszenie do Modlitwy i Kontemplacji

Sztuka sakralna pomaga nam lepiej się modlić. Pobożna kontemplacja retabulum może być sposobem na **medytację nad życiem Chrystusa i świętych**, zachęcając nas do naśladowania ich cnót. Jak mówi św. Paweł:

„Dążcie do tego, co w górze, gdzie przebywa Chrystus, zasiadający po prawicy Boga; myślcie o tym, co w górze, nie o tym, co na ziemi.” (Kol 3,2)

4. Aktualność Retabulum w Życiu Duchowym Współczesnego Człowieka

Nawet w erze cyfrowej, gdzie informacje są dostępne na jedno kliknięcie, potrzeba widzialnych znaków wiary pozostaje istotna. W coraz bardziej zsekularyzowanym świecie retabula **przypominają nam, że Bóg jest centrum naszego życia, a naszym celem jest Niebo.**

A) Wzmacnianie Pobożności

Wystarczy zatrzymać się przed retabulum w kościele, kontemplować je i medytować nad jego obrazami, aby uczynić z tego moment głębokiej modlitwy. Dlaczego nie odkryć tej praktyki na nowo w naszym codziennym życiu?

B) Odkrycie Świętego Piękna

Dziś wiele kościołów przyjęło minimalistyczną estetykę, rezygnując z tradycyjnego bogactwa

symbolicznego. Odkrycie wartości retabulum oznacza również uznanie znaczenia liturgii, która odzwierciedla wielkość Boga.

C) Przeniesienie Retabulum do Naszego Życia

Nawet jeśli nie mamy retabulum w domu, możemy wprowadzić jego przesłanie do naszego życia duchowego. Oto kilka pomysłów:

- Stworzenie małego ołtarzyka domowego z obrazami świętych.
- Poświęcenie czasu na medytację nad scenami Ewangelii.
- Docenianie sztuki sakralnej w naszych parafiach.

Podsumowanie: Zaproszenie do Kontemplacji i Życia w Wierze

Retabulum to więcej niż dzieło sztuki: to **świadection wiary, wizualna katecheza i most między Niebem a Ziemią**. Poprzez jego piękno przypomina nam, że nasze życie powinno być ukierunkowane na Boga, a każda celebrowacja liturgiczna to spotkanie z Boskością.

Zachęcam każdego czytelnika do ponownego odkrycia duchowego bogactwa retabulum w swoich parafiach i do czerpania inspiracji z niego w życiu modlitewnym. Jak powiedział papież Benedykt XVI:

„Święte piękno nie jest luksusem, ale koniecznością dla wiary.”

Niech każde retabulum, które kontemplujemy, przypomina nam o naszym powołaniu do świętości i będzie zapowiedzią chwały wiecznej.